

JAG ÄR EN
SAMLARE
JAG VILL HA

JAG ÄR EN
SAMLAARE
JAG VILL HA
MER!

MELLAN KAOS OCH KONTROLL

AJA LUND

Examensarbete för Mediamom, YH-examen
Utbildningsprogrammet för mediakultur, fotografering
Handledare: Lars Rebers, Emma Westerlund
Yrkehögskolan Novia, mars 2019

*”Jag samlar
inte bara på
döda ting.
Jag samlar
också på liv
och känsla.”*

*"Every passion borders
on the chaotic, but the
collector's passion borders
on the chaos of memories."*

WALTER BENJAMIN

> INNEHÅLL <

Inledning	10
Samlandets mekanismer	13
Inspiration	19
Arbetsprocess	22
Sammanfattning	24
Källor	25
Bildexempel ur dummyn	26

ABSTRAKT

Examensarbetet "Jag är en samlare, jag vill ha mer!" handlar om min resa genom livet som samlare. Arbetet består av en textdel och en dummy av en blivande bok. Jag undersöker samlarbeteendet; hur mitt och andras samlande maskineri tar sig uttryck och föremålets betydelse för individen. Arbetet innehåller bilder på egna samlingar tillsammans med reflektioner samt personporträtt på samlare. Jag vill ge en röst åt det samlande som inte alltid överensstämmer med det vedertagna. En röst som skrattar av lekfullhet och vågar bryta reglerna.

I en tid när folk döstädar och minimalistisk livsstil hyllas högt vill jag lyfta fram vikten av att inte städa bort sin historia. Vi bör inte konsumera mera, men jag tycker att vi behöver spara och återanvända mera. Det gynnar berättandet, görandet och miljön, jag anser att ting är viktiga historiebärare och lärare.

I det sagda "jag vill ha mer" sätter jag in mer. Att samla och vilja ha mer kan man se som en illustrerande och inspirerande bild på all mänsklig verksamhet, att inte vara nöjd, att göra mer, vilja mer. På så sätt kan man förändra inte bara sig själv utan också göra mer för andra. Jag vill ha mer, men lika mycket vill jag ge mer!

Jag samlar inte på saker för sakernas skull, jag samlar på saker för att de bekräftar min mänsklighet. Jag samlar inte bara på döda ting. Jag samlar också på liv och känsla. Jag samlar på människor fulla av liv. Människor som var och en alltid innehåller en exklusiv historia. Det är där allting börjar. Plötsligt blir sakerna en bisak.

Sidantal: 24

Språk: Svenska

Nyckelord: samla, samlare, samling, spara, hamstra, handla, föremål, objekt, ting, symboler, återbruk, återanvända, antikt, konsumtion, döstäda, maximalism, fotografi, foto, konst, dokumentärt, dokumentärfotografi, bildjournalistik, bildreportage, reportage, bok, intervju, berättelse, visuellt uttryck.

OLEN KERÄILIJÄ, HALUAN LISÄÄ!

KAAOKSEN JA KONTROLLIN VÄLIMAASTOSSA

Opinnäytetyö, Medianomi (AMK)
Mediakulttuurin koulutusohjelma, valokuvaus

Ohjaajat: Lars Rebers, Emma Westerlund

Ammattikorkeakoulu Novia
Pietarsaari, maaliskuu 2019

TIIVISTELMÄ

Tutkielma "Olen keräilijä, haluan lisää!" on matkani keräilijänä läpi elämän. Teos koostuu tekstiosasta sekä tulevan kirjan koevedoksesta. Tutkin keräilijän käytöstä; miten minun ja muiden keräilijäkoneisto käytännössä ilmenee sekä esineiden merkitystä yksilölle. Teos sisältää kuvia omasta kokoelmastani sekä heijastuksia ja henkilökuvia keräilijöistä. Haluan myös antaa ääneni keräilylle joka ei aina vastaa tavanomaista keräilyä, selkeän äänen, joka nauraa leikkisyydellään ja uskaltaa rikkoa sääntöjä.

Aikana, jolloin ihmiset siivoavat henkensä edestä ja minimalistista elämäntapaa arvotetaan korkealle, haluan korostaa, ettemme siivoaisi historiaamme pois. Meidän ei tule kuluttaa enemmän, mutta mielestäni meidän tulisi säästää ja kierrättää enemmän. Se edistää tarinoita, tekemistä ja ympäristöä. Mielestäni esineet ovat tärkeitä historian kantajia ja opettajia.

Kyseinen "haluan lisää" sisältää enemmän. Keräämällä ja haluamalla lisää voidaan nähdä havainnollinen ja innostava kuva kaikesta ihmisen toiminnasta; ei vain tyydytä, tehdään enemmän, halutaan enemmän. Tällä tavoin voi itsensä muuttamisen lisäksi myös antaa muille enemmän. Haluan lisää, mutta yhtä paljon haluan myös antaa enemmän!

En kerää esineitä esineiden tähden - kerään tavaroita, koska ne vahvistavat ihmisyyttäni. En vain kerää kuolleita esineitä. Kerään myös elämää ja tunnetta. Kerään ihmisiä, jotka ovat täynnä elämää. Ihmisiä, joista jokaisella on ainutlaatuinen tarinansa. Siitä kaikki alkaa. Yhtäkkiä esineet ovatkin sivuseikka.

Sivumäärä: 24

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: kerätä, keräilijä, kerääminen, hamstrata, esine, tuote, symboli, kierrätys, kierrättää, antiikki, kulutus, maximalismi, valokuvaus, kuva, taide, dokumentti, dokumentti-valokuvaus, kuvajournalismi, kuvareportaasi, reportaasi, kirja, haastattelu, tarina, visuaalinen ilme.

I'M A COLLECTOR, I WANT MORE!

BETWEEN CHAOS AND CONTROL

Bachelor's Thesis, Bachelor of Culture and Arts
Media Culture, Photography

Supervisors: Lars Rebers, Emma Westerlund

Novia University of Applied Sciences
Jakobstad, march 2019

ABSTRACT

The thesis "I'm a collector, I want more!" is about my journey through life as a collector. The work consists of a text part and a dummy of a future book. I investigate the behavior of the collector; how my own and others' collecting mechanism expresses itself, and the significance of the objects to the individual. The work contains photos of personal collections, along with reflections as well as personal portraits of collectors. I also want to give a clear voice to the collecting that does not always agree with the established idea of collecting, a voice that laughs with playfulness and dares to break the rules.

At a time when people clean up before they die and minimalist lifestyles are celebrated, I want to highlight the importance of not cleaning away your history. We should not consume more, but I think we need to save and reuse more. This would favor storytelling, making and the environment. I think things are important storytellers and teachers.

As part of the title "I want more" I used the word more. Collecting and wanting more can be seen as an illustrative and inspiring image of all human activities: not being satisfied, doing more, wanting more. In this way you can change not only yourself but also do more for others. I want more, as much I want to give more!

I do not collect things for their own sake, I gather things because they confirm my humanity. I'm not just gathering dead things. I also collect life and feeling. I gather people full of life. People who, each and every one, always contain an exclusive story. That is where everything begins. Suddenly the things themselves become a minor thing.

Number of pages: 24

Language: Swedish

Key words: collect, collector, collecting, conserve, hoard, buy, item, object, item, symbol, reuse, recycle, antique, consumption, maximalism, photography, photo, art, documentary, documentary photography, photo journalism, image reportage, reportage, book, interview, story, visual storytelling.

JAG ÄR EN SAMLARE. JAG VILL HA MER! Hela mitt liv har jag skapat, dokumenterat och samlat på saker. I tanken på mina barndomslandskap återkommer jag till mitt eget sagorike, där varje byggnad har utgjort en ram i mina berättelser. Där varje väg och träd har visat riktning och där alla stenar och stubbar har varit betydelsefulla kulisser. Det enklaste skräp har förvandlats till material med oändliga möjligheter, både i fantasin och i praktiken. Intensiva känslor har uppstått i mina påhittade världar tillsammans med mina saker, som har varit allt från upphittade skärvor till hemsydda leksaker eller den lurviga anka jag tjatade till mig i stadens blomsterhandel. Redan från barnsben gjorde mitt skaparbehov mig beroende av saker.

Vi bodde ensligt. I utkanten av vår gårdsplan kunde man skymta några hus vid horisonten. Djur hade vi av olika slag, i olika omgångar. Kor, getter, får, hönor, minkar, kalkoner, sjubar, katter, vandrande pinnar. Och en hund, en svart byracka, som överföll mig med ett dovgrovt morrande och högg sig fast i min axel när jag skulle mata honom med slaktavfall. Jag var fyra år, och pappa greppade genast geväret och sköt honom. Samma sommar flyttade en jämgammal flicka till byn. Hon blev min bästa vän. Vi byggde kojor, rymde och badade, gick in till grannarna och sålde saker, lekte arkeologer och grävde upp skärvor ur åkrarna, ristade hjärtan i sten och samlade på registernummer. Vi kunde sitta i flera timmar och vänta på att få lista några fordon i våra dokument och hittade på förfärliga spionhistorier om förarna och gav oss själva den betydande uppgiften att kunna leverera viktig information till polisen.

En period stannade såväl butiksbil som bankbil och biblioteksbus på olika ställen i byn, vilket fick en att känna sig speciell. ”Här kommer banken och stannar bara för oss”. I byagården kunde man gå på porslinsmålningskurs och varje söndag ordnades det söndagskola i något hem. Ibland i vårt, med någon av mina tre systrar som lärare. De hade redan flyttat hemifrån när jag växte upp och det var alltid som en fest för mig när de kom hem på besök. Annars var det rätt så tyst. Mamma och pappa fanns alltid någonstans på gården, jag tänkte inte så mycket på var. De fanns och jag höll på med mitt. Ibland åkte vi bil på långa skogsvägar. Vi visste inte vart de ledde. Ofta besökte vi bönhuset där jag andäktigt och tårögt sjöng ur min egen röda sångbok om frälsningen och blodet.

I byn hände det inte mycket, men i min värld desto mer. Jag omgavs av lugn och trygghet, en stabil fond som också drog mig ut i kreativitetens undersökande utmarker. Samtidigt upplevde jag en sorts kollektiv begränsning i min uppväxtmiljö. Jag kände att det inte var okej att uttrycka mig som jag ville. Jag vill återta rätten att uttrycka mig på mitt sätt och inte bara så som det har förväntats av mig. Men jag har också insett att det till största delen är jag själv som har dikterat förväntningarna. Min upplevda begränsning har gett mig en svindlande trampolin utåt som har studsat mig tillbaka med en nyanserad och varm blick på min uppväxt.

Mina saker och kameran har blivit viktiga verktyg för mitt uttrycksbehov där blicken är början. Mitt samlande utgår väldigt långt från ögats lust kombinerat med föremålets dåtid och framtid. Jag ser mig som en sambandscentral som registrerar tinget utgående från detta. Formen, färgerna och kombinationerna väcker njutning hos mig. Åtrån kulminerar i minnen och de användningsområden och nya möjligheter som bildas när ett föremål kommer i mina händer, i min ägo, i min fantasi.

I en tid när folk döstädar och minimalistisk livsstil hyllas högt vill jag lyfta fram vikten av att inte städa bort sin historia. Vi bör inte konsumera mera men jag tycker att vi behöver spara och återanvända mera. Det gynnar berättandet, görandet och miljön. Jag vill alltså slå ett slag för föremål. Jag anser att de är mer än vi först tänker, att de är oundgängliga redskap både på ett fysiskt och mentalt plan. Med saker följer betydelser, de väcker känslor och samma föremål kan innebära flera olika saker för olika personer. Jag tycker helt enkelt att ting är viktiga historiebärare och lärare.

Jag samlar inte på saker för sakernas skull, jag samlar på saker för att de bekräftar min mänsklighet. De hjälper mig att uttrycka och leva livet och kan fungera som viktiga stöd. Det är en fascinerande pendel, hur föremål kan generera självmöte och mänskliga möten – för jag samlar inte bara på döda ting. Jag samlar också på liv och känsla. Jag samlar på människor fulla av liv. Människor som var och en alltid innehåller exklusiva historier. Det är där allting börjar. Plötsligt blir sakerna en bisak.

”JAG SAMLAR OCKSÅ PÅ LIV OCH KÄNSLA. JAG SAMLAR PÅ MÄNNISKOR FULLA AV LIV. MÄNNISKOR SOM VAR OCH EN ALLTID INNEHÅLLER EXKLUSIVA HISTORIER. DET ÄR DÄR ALLTING BÖRJAR. PLÖTSLIGT BLIR SAKERNA EN BISAK.”

Det finns ett talesätt, ”mycket vill ha mer”, som syftar på att rika människor inte får nog utan ständigt vill öka sin inkomst och konsumtion. Under min uppväxt har jag lärt mig att inte ”samla skatter på jorden” och jag kan också tycka att det inte är helt klädsamt att kräva och vilja ha mer. Jag tillstår att jag är fast i det kickhjul som sakerna ger mig men i det sagda ”jag vill ha mer” sätter jag in mer. Jag vill förvandla mina kickar till mer än en kort egoistisk njutning vid ett köptillfälle. Jag vill använda det bästa ur något som kan vara tveksamt, rensa det ruttna och plocka fram det nyttigt välsmakande. Jag vill krypa lite längre in, bakom, för att se mer, känna mer, uppleva mer och ge det skadade en ny uppgift. Jag sätter mina saker i arbete och de skapar rumslighet, förvandlar miljöer och människomöten. Då blir de mer än oansenliga ting, de blir medlare av mening. Att samla och vilja ha mer kan man se som en illustrerande och inspirerande bild på all mänsklig verksamhet, att inte vara nöjd, att göra mer, vilja mer. På så sätt kan man förändra inte

bara sig själv utan också göra mer för andra. I varje sats finns en motsats, jag vill ha mer men lika mycket vill jag ge mer!

Det här projektet handlar om min resa hittills genom livet som samlare, vilka vägar samlandet har fört mig in på och vilka människor jag har mött. En resa både inåt och utåt, som startade när jag var barn och utvecklades i tonåren då jag blev en aktiv loppisbesökare. Vidare har samlandet följt mig under den tid när jag har gift mig och fått fem barn. Tillsammans med min man har jag flyttat en timrad gård, ett hus fullt av samlad historia där vi har fortsatt att samla och bygga ett omfamnande hem. Att komma hem, hem till min borg, till min skog, med åkrarna som hav, är frihet. Och i den friheten uppstår ibland en begränsning, jag börjar längta efter mer och ger mig ut på jakt. För min samlarsjäl har svårt att finna ro, sitta still, vara nöjd. Jag vill se mer, uppleva mer och det är också något som mitt samlande har gett mig.

”OCH I DEN FRIHETEN UPPSTAR IBLAND EN BEGRÄNSNING. JAG BÖRJAR LÄNGTA EFTER MER OCH GER MIG UT PÅ JAKT. FÖR MIN SAMLARSJÄL HAR SVÅRT ATT FINNA RO, SITTA STILL, VARA NÖJD. JAG VILL SE MER, UPPLEVA MER OCH DET ÄR OCKSA NÅGOT SOM MITT SAMLANDE HAR GETT MIG.”

När jag och min butikskompanjon bokade sex kubikmeter långtradare och reste till Östeuropa visste vi inte vad som väntade. Många varnade oss för ett och annat men vi fick kakor stoppade i fickorna, vi välkomnades in i ett orört föräldrahem och fick dela fina minnen. Vi fick bärhjälp och blev erbjudna billig tandläkarvård. Vi fick dela de varmaste ögonblick tillsammans med en far och hans funktionsnedsatta son som fick en tavelram av oss. Ramen blev en förenande länk, ett talande språk, för prata kunde vi inte men vi kunde så mycket mer.

Att jag skulle få besöka ett hem mitt i floden Seine hade jag inte trott eller att jag bakom två garagedörrar i en gränd i Barcelona skulle hitta en fantastisk designbutik. Att hitta likadana koppar i Kauhava och Umeå till min samling var otippat roligt liksom att träffa finländare på Antikmässan i Stockholm. Inte hade jag kunnat se mig samtalande med sju finskspråkiga samlare samtidigt i en campingstuga på skrotmarknaden. Jag som pratar lågstadiefinska, talade plötsligt saklig finska. Och alla de intima samtal som har uppstått i de mest oväntade situationer har jag omsorgsfullt samlat i fina guldaskar. Att jag skulle hitta en nästan fyrtio år äldre själsfrände i grannbyn med identisk saksmak, hur är det ens möjligt? Oavsett var i landet eller världen jag har rört mig har det varit sällsamt roligt att hitta likasinnade och få känna ”här är en till som jag”.

Dessa erfarenheter och tankar har jag tagit avstamp från när jag har arbetat med mitt examensarbete som har resulterat i en blivande bok, en dummy. Jag kommer att arbeta vidare

med materialet efter studierna, komplettera och göra justeringar. Samlare som jag är kan jag inte sluta förrän jag känner att samlingen är någorlunda komplett. På drygt ett år har det inte varit realistiskt att färdigställa den bok jag ser framför mig, en bok med en titel som gör anspråk på ”mer”. Då säger det väl sig självt att det inte räcker med tvåhundra sidor, jag vill ha mer.

SAMLANDETS MEKANISMER

Jag är utrustad med en starkt sökande och dokumenterande blick som hela tiden försöker sortera, omfamna, visuellt uppleva, kommunicera och samla. Jag intresserar mig för hur mitt och andras samlande maskineri tar sig uttryck och på vilket sätt vi använder våra saker och vilken effekt de har på oss. Jag hoppas att jag genom mitt visuella arbete samt genom personporträtten och reflektionerna i min bok kan bidra till ytterligare insikter kring den samlande människans beteende och föremålets betydelse för individen.

Marcus Perssons avhandling *Mellan människor och ting* har varit till stort stöd och gett viktiga insikter. Han tar omfattande upp tidigare samlarforskning; den historiska, den psykologiska och den strukturalistiskt orienterade forskningen (Persson 2007, 51–77). Arkeologiskt och institutionellt samlande samt den del som inriktat sig på konsumtion har jag intresserat mig minst för. Att närma mig samlandet från ett psykologiskt och sociologiskt perspektiv har intresserat mig mest. Där har jag också hittat stöd för mina egna tankar liksom i Perssons intention att utveckla George Herbert Meads teori. Mead ser mänskligt medvetande som en social skapelse, där individen kan se sig själv först i relation till andra men han sätter också vikt vid tingens betydelse för mänskliga handlingar och människans uppfattning och erfarenhet av sig själv och omvärlden (Persson 2007, 17). Persson konstaterar att tidigare forskning har behandlat samlandet på olika och ibland motsägelsefulla vis. Psykologiska analyser har framställt relationen mellan människor och ting som ohälsosam och erotiserad där förklaringen till samlandet oftast söktes i samlarens kärlekslösa barndom. Antropologer och sociologer har däremot lyft fram relationen till tinget som ett hälsosamt och identitetsskapande konsumtionsuttryck.

Persson har liksom fotografen Ellen Land-Weber som han hänvisar till försökt inkludera mer lekfulla uttryck av samlande och då också avmystifiera en rätt så vanlig aktivitet. Han menar också att i ett samhälle där vi rör oss med allt fler ting, talar mycket för att tingen kommer att få en större betydelse i både våra privata och offentliga liv, inte bara som symboler utan som materiella samspelepartners där vi både kan utveckla kreativitet och uppleva trygghet (Persson 2007).

För att komma ännu närmare vad som händer i en samlares huvud har jag också själv observerat och intervjuat samlare i olika sammanhang där samlare möts. Jag har rört mig främst i Finland och Sverige men har också besökt Paris, Barcelona och Budapest. Jag har

strävat efter att intervjua personer av båda könen, i olika åldrar och med varierande samlingar, både sett till det ekonomiska värdet samt omfång. Jag har också utgått från mina egna tidigare observationer och erfarenheter av möten i samlarvärlden.

Jag hade inte planerat att mina personliga textavsnitt i boken presenterade tillsammans med mina egna samlingar, skulle bli så förtroliga. Jag trodde att det skulle bli en mer saklig text. Men när jag såg på mina saker och började skriva hände det som jag ju egentligen tror att saker åstadkommer, objekten hjälper oss att bli subjektiva. Persson skriver:

”Interaktionen människor emellan är inget som utvecklas åtskiljbart från människors transagerande med tingen – både ting och människor är oundgängliga för allas vårt utvecklande som självreflexiva individer... För individen fungerar ting som ett nödvändigt motstånd mot vilket individen överhuvudtaget kan erfara sig själv som ett objekt och subjekt. Förenklat kan man säga att både individen och tinget blir till i den kreativa relationen dem emellan.” (Persson 2007, 134)

Varje sparad föremål har jag sparad av en orsak. Föremålet har inte blivit kvar av sig självt, varje sparad ting har genomgått en mental transaktion. I den uppgörelsen och kommunikationen visar föremålet sin betydelse. Antingen genom att ge mig olika sinnesintryck som jag kopplar samman med föremålet, eller genom att bli ett komplement till andra likadana objekt i mina samlingar. Föremålets existens bekräftar mig och mina upplevelser på ett personligt plan.

För att illustrera en del av detta kan jag som exempel nämna min samling av tänder och tandläkarrelaterade föremål. Den samlingen har tillkommit, som de flesta, för att föremålen har talat till mig på ett undermedvetet plan. Vid varje anskaffning är det som om jag ingår en pakt med det enskilda föremålet, en överenskommelse om vart det är på väg. När vi båda är införstådda med ägoförhållandet och funktionen, infinner sig en tillfredställelse, en relation har uppstått. Men vad är vägen till just det förhållandet? Varför samlar jag på tänder?

Jag går tillbaka till barndomen i tankarna. Jag visste att jag skulle borsta tänderna två gånger om dagen, i bästa fall gjorde jag det varannan dag. Jag hade ingen godisdag och jag hade många hål i tänderna. Det hände inte så mycket i min barndom så att åka till stan för att lappa tänderna var en stor händelse för mig. Jag ville inte ha bedövning vid tandlagningen. Jag ville klara av smärtan, ta mitt straff, för att känna att jag vann över något dåligt, uthärdade och överlevde. Senare projicerade jag också en tonårsförälskelse mot en tandläkare. Jag blev även guidad i de underjordiska gångarna vid ett universitetssjukhus av min systems man som var tandläkare.

Tandhälsa har aldrig varit det intressanta för mig men däremot händelser relaterade till området. Tandläkarföremålen har således blivit betydande symboler för bland annat upp-

täckande, uthållighet, konsekvenshantering och anknytning. De väcker en känsla av nyfikenhet och möjlighet. De ger mig också en lagom dos av obehaglighet för att hålla mig skärpt. Ibland putsar jag min tandsten själv med ett verktyg ur min samling.

Föremålen fungerar alltså självreflekterande, de hjälper mig att både bearbeta och återuppleva minnen men blir också symboler som jag utnyttjar för att förstärka min personlighet.

Journalisten, kritikern och kuratorn Cristina Morozzi (2011) säger att det är en intensiv och pervers identifikation som sker mellan människor och deras saker. Sakerna kan sanningsenligt berätta vår historia oss förutan, medan ord kan ljuga. Konstnären använder saker som metaforer för kreativa tankar och sublimerar dem, men samlaren visar sakerna för vad de är. Genom att visa dem, visar samlaren sig själv. Samlandet har ett syfte, det är inte en uppenbarelse och väcker därmed begär, allt från girighet till perversitet. Värdet räknas inte lika mycket som antalet objekt och antalets möjlighet till växt. Multiplikation ger en sorts extas, sakerna i sig kan förlora mening och betydelsen förflyttas över till deras ackumulation. Morozzi konstaterar vidare att samlandet av saker från det förflutna ger en tydlig visshet om att sakerna överlever oss, att de kommer att vittna om oss då vi är borta. Hon nämner också Utz, i romanen med samma namn, som offrade sitt liv för att rädda sin porslinsamling.

”FÖREMALEN FUNGERAR ALLTSA SJÄLVREFLEKTERANDE. DE HJÄLPER MIG ATT BÄDE BEARBETA OCH ÅTERUPPLEVA MINNEN MEN BLIR OCKSA SYMBOLER SOM JAG UTNYTTJAR FÖR ATT FÖRSTÄRKA MIN PERSONLIGHET.”

Även om man hör historier om introverta, galna samlare så är de flesta samlare, som jag har pratat med extroverta och sociala personer. De har ett stort nätverk med likasinnade som de träffar på marknader och mässor eller privat när de förmedlar eller utbyter saker med varandra. Under Juthbackamarknaden i Nykarleby, en skrot- och antikmarknad med cirka 30 000 besökare, följde jag fyra samlare som hade rest från Tammerfors för att leta efter objekt till sina samlingar. De hade hyrt en stuga och anlände dagen innan marknaden började. Den dag då alla aktiva samlare och handlare skannar av området för att sedan köpa det de spanat in de första timmarna tidigt på marknadsdagens morgon. När de ”vanliga” besökarna kommer reser samlarna hem med sina fynd och handlarna säljer sina inköp till marknadsbesökarna.

Marknaderna är samlarnas mötesplats där de delar gemenskapen kring det gemensamma intresset, där utbyts viktig information, där mobilfotograferas objekt och samlarvännerna tipsas. Kommunikationen går snabbt åt många håll, handeln likaså, ingen annan skall hinna före. Sinnena är skärpta, kroppen alert, det är en allvarlig jakt. Största delen är

fokuserad ensamjakt. Man möts ibland och stämmer av, lastar av det man köpt för att återigen fortsätta jakten efter mer. Land-Weber (1980) som har fotograferat 152 samlare säger att samlare relaterar till världen på ett speciellt sätt, om man ser en samlare i aktion kan man se en speciell blick i deras ögon.

Filosofen, litteraturvetaren, konstkritikern och samlaren Walter Benjamin (1955) nämner att ägandet och besittningstagandet hör till den strategiska sfären och att samlare är personer med en taktisk instinkt. Samlaren har också ett mystiskt förhållande till ägandeskapet, det mest intima förhållande man kan ha till objekt. Inte så att objektet blir levande i samlaren utan det är han som lever i objektet.

När man från ett inköpstillfälle kommer hem med sina förvärvade saker vill man vara ensam med dem. Många samlare har berättat om den betydelsefulla ensamleken, upppackandet, utforskandet, sorterandet. Journalisten och samlaren Magnus Palm (2002, 98) berättar att han en gång köpte två lådor fulla med osorterade McDonald's och Burger King-leksaker, billigt. Hans förhoppning var inte att hitta något speciellt utan lusten att i hemlighet få sitta och sortera och undersöka sakerna, utan att familjen visste något, det var för honom en nästan mystisk upplevelse, det var han och sakerna och ingen annan fick vara med.

Trots att jag noterat att de flesta samlare är utåtriktade har de samtidigt behov av den självvalda ensamheten, att få tillbringa timmar enbart med sina saker. Komplext nog kan det också ofta leda till en ofrivillig ensamhet, att sakerna börjar begränsa ens sociala liv. Jag har själv många gånger i mitt kånkande, släpande och sorterande förbannat mitt begär efter saker och suckat över varför jag håller på och plågar mig som jag gör, när jag kunde göra som andra, om inte vara på en trevlig fest så åtminstone lojt gunga i en hängmatta tillsammans med en bok. Istället står jag svettig med smutsiga kläder, bruna händer och snurrar fast ett skåp på en rostig släpkärra samtidigt som jag försöker passa in alla de andra pryttlarna jag tydligen också behövde.

Jag hörde berättas om en samlare och försäljare som en vacker sommardag satt i ett skjul med sina saker. En besökare undrade varför han inte tog ner sin Antikt-skylt, stängde dörren och gick ut för att njuta av det vackra vädret men han förklarade att det hör till sjukdomsbilden, att sitta ensam, inomhus och plocka med sina döda ting. Jag har också tagit del av en historia där samlarens hustru bad honom att välja mellan sakerna och henne. Han valde sakerna. Persson (2007, 60–61) redogör för samlarforskaren Werner Muensterbergers psykoanalytiska forskning där han menar att samlaren alltid är en bekräftelsesökande person och att samlandets motiv står att hitta i samlarens gamla trauman samt vårdnadshavares försummelser. Samlaren försöker hitta lindring för detta genom ting som denne tillskriver speciella värden likt en religiös amulett. Persson nämner också samlarforskaren Ruth Formanek som menar att samlandet är ett socialt substitut för behovet av nära och betydelsefulla relationer. Person konstaterar att dessa två

forskare har närliggande synsätt som betraktar den samlande individen som en person som har svårt att etablera mänskliga relationer.

I en av mina intervjuer berättar en kvinna att hon har gått igenom så mycket dramatik när det gäller människor att hon har fått nog av dem. Hon föredrar sina saker och böcker som inte bråkar eller stör. Det finns förstås de som har svårt att skapa kontakt men det finns också de som väljer att avstå från relationer. Ibland har kanske samlarens sociala kompetens utvecklats på grund av att samlaren har lärt sig att vara social för att få tillgång till det objekt han vill ha. När han så har erövrat sitt objekt och använt sina sociala färdigheter lockar ensamheten tillsammans med objektet som senare övergår i en ofrivillig ensamhet och önskan efter mer. Som en samlare sade efter att ha köpt en ny bok till sin samling: ”Jag är i alla fall nöjd i en kvart”.

Många samlare som jag har pratat med har inte velat medverka i min bok av olika skäl. De som har en samling med ett stort ekonomiskt värde där ett offentliggörande kunde öka stöldriskan har förstås en förståelig orsak. En annan orsak har varit samlingar med tydligt kontroversiella uttryck. Andra har tänkt att människor kan stämpla dem som sjukligt störda galningar och har velat undvika publicitet. En del tillfrågade har jag tolkat så att de har en viss skamkänsla och en självinsikt att det som de sysslar med har gått en aning över styr och det är något som de inte vill visa. De har svarat svävande, undvikande och varit svåra att nå när det har blivit tal om att hälsa på hemma hos dem även om de glatt kommunicerat innan. I många fall har nog flera av dessa nämnda orsaker spelat större eller mindre roll.

”DET ÄR ALLTSA EN SJÄLVVALD AKTIVITET. ATT LÅTA SIG UPPSLUKAS OCH KONTROLLERAS. NAGOT MAN KAN STIGA UT UR NÄR MAN SJÄLV BESTÄMMER. MEN DET FINNS OCKSÅ DE SOM HAR UTTRYCKT ATT SAKERNA HAR BLIVIT SOM ETT FÄNGELSE. NAGOT MAN INTE SLIPPER IFRÅN.”

Det som jag ofta har återkommit till under projektets gång och stött på i mitt möte med samlare är den samlande människans behov av kontroll. Många har själva berättat att de har ett stort kontrollbehov och när jag frågat om de ibland känner sig kontrollerade eller begränsade av sin samling har jag nästan alltid först fått ett nekande svar. Samlaren känner att det är han som kontrollerar objekten, men sen har han också ofta resonerat vidare, att han ibland låter samlingen ta över och kontrollera honom. Det är alltså en självvald aktivitet, att låta sig uppslukas och kontrolleras, något man kan stiga ut ur när man själv bestämmer. Men det finns också de som har uttryckt att sakerna har blivit som ett fängelse, något man inte slipper ifrån.

I de fall där objekten har tagit kontrollen över en person kan man prata om ett patologiskt samlande eller mer korrekt ackumulation. Maria Koskijoki (Granö 1997, 99) skriver att en anhopning, hamstrande, inte bildar en samling. En samling har en logik och en homogenitet medan en anhopning är ett planlöst sparande. Hamstrande personer har som syfte att använda sina objekt i framtiden, de ser föremålen de staplat på hög som användbara ting som inte kan kastas, de köper också flera av samma objekt. För en samlare har varje samlarobjekt en speciell mening, de söker variation och accepterar inte två lika objekt. Koskijoki nämner också att modernt samlande är en selektiv och målinriktad aktivitet och inte resultatet av en primitiv instinkt.

Liksom Benjamin (1955) nämner att det i samlaren finns en logisk spänning mellan oordning och ordning så upplever jag själv en enorm tillfredsställelse i att ordna, sortera och kontrollera ett specifikt område. Antagligen för att jag har en rörig vardag med stor familj, butiksverksamhet och flera halvfärdiga husprojekt. Jag tillstår att jag också lider av ett onödigt stort behov av att ansamla material, som kan vara bra att ha. Jag drömmer om den totala materialordningen men till dess sysselsätter jag mig gärna med att bringa ordning inom ett litet fält. Det ger sinnesro och en känsla av balans som jag behöver som motvikt till mitt annars spretiga liv i både görande, känslor och materiaägande.

I mina möten med samlare kan jag inte se att samlaridentiteten är lika tydlig som Koskijoki beskriver det. En del personer är renodlade samlare, men väldigt många är också samtidigt handlare och säljer vidare objekten till samlare fast de också själva är samlare. Många samlare har också tydliga drag av hamstrande. Jag själv känner igen mig i alla dessa tre områden och utövar dem mer eller mindre aktivt på ett eller annat sätt.

”GENOM MITT BOKPROJEKT VILL JAG GE EN RÖST AT DET SAMLANDE SOM INTE ALLTID ÖVERENSSTÄMMER MED DET VEDERTAGNA SAMLANDET. EN STÄMMA SOM SKRATTAR AV LEKFULLHET OCH VAGAR BRYTA REGLERNA GENOM ATT RITA EN NY SORTS SPELPLAN.”

Det för mig vidare i tanken till vad som räknas som ett vedertaget samlande. Persson (2007) nämner de stereotypa bilderna av samlaren som antingen ”galning” eller ”konnäsör” och samlarens kunskaper, omdöme och investeringsförmåga som de egenskaper som ofta lyfts fram i media. Samlandet ses också ofta som en manlig aktivitet, inte sällan ihop med stereotypa manliga drag så som aggressivitet, systematiskt tänkande, konkurrenskraft och jaktinstinkt. En vän till mig undrade varför jag nämner samlaren som ”han” och påpekade att det är som att utesluta mig själv som kvinna från gemenskapen. Mitt svar var att när jag samlar ser jag på mig själv mer som en man än en kvinna. Jag både känner och

har intervjuat kvinnor som samlar men det är ett faktum i samlarsammanhang och samtal att området är mansdominerat. Persson konstaterar att det förmodligen inte är fel att säga att det traditionellt sett har varit mannens privilegium att ha både tid och ekonomi att utveckla ett systematiskt och regelanpassat samlande. Han har också kommit fram till att kvinnliga samlare ofta visar ett större intresse för tingens estetik och att praktiskt använda sina samlingar än männen.

För mig själv så är estetiken en viktig sak, ofta tilltalas jag också av ”det vackra i det fula”. I förvärvandet kan jag se mig som aggressiv men i umgänget med sakerna ytterst kreativ. Visst kan jag känna, liksom de kvinnor som Persson hänvisar till (2007, 177–212), en viss svårighet att definiera mig som samlare eftersom man ihop med den identiteten kopplar stereotyp manlig symbolik som präglar det organiserade samlandet. Genom mitt bokprojekt vill jag ge en röst åt det samlande som inte alltid överensstämmer med det vedertagna samlandet. En stämma som skrattar av lekfullhet och vågar bryta reglerna genom att rita en ny sorts spelplan.

INSPIRATION

I min uppväxt hade jag inte mycket kontakt till omvärlden. Jag levde i min egen lilla värld, det hände sig att vi någon gång i året åkte in till stan, men det var sällan. Mina konst- och musikupplevelser var begränsade till kyrkomålningar och körmusik och min mamma som målade tavlor. Jag valde att studera konst efter högstadiet, men med min bakgrund blev intrycken från konstfältet så starka att jag drog mig undan. Att min pappa dog när jag var 12 år bidrog också till en viss isolering och gjorde att jag i en sorts sorg upphöjde hans liv som bonde och all form av utbildning blev något jag såg ner på och ville avstå ifrån.

Vartefter livet fortsatte med glädje och sorg, familjeliv och arbete, vänner och vardag, började dock en stark vilja gro till att få uttrycka mig mera, att lära mig nytt, utvecklas och använda min nyfikenhet och kreativitet på ett annat sätt än dittills. Jag insåg att jag inte kan eller vill begränsa mig själv och att jag också har annat att ge än att skriva en inredningsblogg och dekorera serveringsbord i församlingshemmet.

När jag började studera fotografi öppnades en hel ny värld för mig. Jag minns att jag frågade mig efter de första föreläsningarna varför ingen hade berättat för mig att det här fanns? Samtidigt som jag insåg att det var jag själv som hade stängt av. Men jag sög in, antecknade, trivdes, kände mig pinsam, dum, pratade, frågade, träffade nya människor med helt andra erfarenheter och världsbilder än mina egna. Och det har varit oerhört berikande!

Via studierna har jag också fått möjlighet att resa och ta del av många utställningar och olika fotografers sätt att arbeta. Besöket hemma hos Juan-Pedro Fabra Guemberena i hans ateljé i Berlin gjorde konstnärsyrket konkret och den skratturladdning jag hade i samma stad på Juergen Tellers utställning gav mig bekräftelse och mod. De två intensiva veck-

orna i studiofotografering i Viborg, Danmark erbjöd en verkligt effektiv undervisning i ljussättning och det besök vi gjorde till galleriet Pixlart gjorde mig tårögd i bussen på väg hem. Längtan efter att vara en del av den fotografiska världen och en aktiv fotograf växte och spädades ytterligare på den vecka jag besökte Paris och Paris Photo.

Min praktik med den sociala experten och fotografen Anders Petersen i Stockholm har varit en av de mer omvälvande upplevelserna under min studietid. Att få dela hans vardag, studera hans sätt att fotografera, träffa de människor han mötte, följa med i redigeringsarbetet och bläddra i kontaktkopior med en värdefull fotografisk historia var ögonöppnande på många sätt. Med en personlig ingång och en stor dos av ödmjukhet och värme delade han frikostigt med sig av sina erfarenheter. Som kontrast till det hade han råd att vara vass, rak och tydlig i sin kritik, något som jag verkligen uppskattade och anser att är behövlig för all sorts utveckling. Han ställde också viktiga frågor och satte många nya tankar och förhållningssätt att gro i mig samtidigt som han på ett inspirerande sätt bekräftade andra tankar som väckts i mig under studieåren.

”DET BESÖK VI GJORDE TILL GALLERIET PIXLART GJORDE MIG TÅRÖGD I BUSSEN PÅ VÄG HEM. LÅNGTAN EFTER ATT VARA EN DEL AV DEN FOTOGRAFISKA VÄRLDEN OCH EN AKTIV FOTOGRAF VÄXTE OCH SPÄDDES YTTERLIGARE PÅ DEN VECKA JAG BESÖKTE PARIS OCH PARIS PHOTO.”

En konstnär som inspirerat mig mycket är Anu Tuominen. Jag kände genast en stor samhörighet med hennes verk när jag för sex år sedan upptäckte hennes fantastiska samlingar av föremål, sammanfogade vardagsdetaljer, vävda, virkade till fascinerande helheter och konstverk. Rautio (2008, 13) nämner hur Tuominen samlar på sig onödiga saker, som så många andra, men hon gör en dygd av det. Sakerna har inget antikvärde men Tuominen vill utnyttja det värdelösa, se det väsentliga i det. Lustigt nog är de mest och de minst eftertraktade föremålen de svåraste att få tag i.

Att lyckas hitta det svårfunna är en fascinerande utmaning. Har man mer pengar kan man sikta in sig på det ”stora”, har man mindre, kan man sikta in sig på det ”lilla”. För min del har det med stor familj, husbygge och företagande inte lämnat stora slantar över och då har det blivit naturligt att jag har sökt efter det betydelselösa. Genom att addera flera av samma sort har jag skapat mening och styrka. Rautio (2008, 14) säger ”att ordna det onödiga är kanske det allra nödvändigaste ordnandet, eftersom det avskaffar onödigheten”.

Magasinet Colors, 2011(79) har varit givande läsning om tjugo olika samlare världen över som samlar på bland annat toalettpapper, dammsugare och lukter på burk. Där kan man

också läsa om Martin Parr som många känner igen som fotograf. Förutom att han har 12 000 fotoböcker samlar han bland annat på föremål med Saddam Husseins bild. Tidningen har kortfattade men kärnfulla intervjuer, tilltalande bilder och luftig grafisk formgivning. Eftersom jag känner mig själv som maximalist har jag bläddrat i tidningen med jämna mellanrum för att påminna mig om att mindre kan ibland också vara mer än mer.

I ett tidigt skede av mina studier bekantade jag mig med fotografen Veli Granös bilder i serien *Föremålens kungarike* (Granö 1997). Redan då tänkte jag att jag skall göra något liknande, men bättre. Sen glömde jag, eller var det så att jag förträngde Granös inverkan på mig? Jag blev tipsad om honom igen i slutet av mina studier. Jag beställde hans bok och läste om hans möten med samlare där jag kunde känna igen mig i samma upplevelser; hur samlarna har varit lätta att nå då jag som intervjuare har varit en orsak för dem att kunna gå ännu djupare in i och prata om sina egna konstruerade samlingsvärldar. En värld som inte vem som helst är intresserad av att förstå och närma sig.

Jag fascinerar av samlingarna i Granös bok och känslan i bilderna som har tillkommit med strypning av ljus och analogt fotograferande. Granö (1997, 8) nämner att det tog år innan han själv insåg att han också är en samlare, att han genom att med samma gamla kamera, lins, komposition och till och med samma slutartid och bländare tvingade in sitt objekt på samma sätt som en samlare sätter upp yttre gränser för sitt eget samlarsystem. Granö kontrollerade ljuset, samlarna blev objektet i mörkrummet, skuggade av sina samlarobjekt, och som fotograf framkallade han sina egna samlingar av samlare.

Jag har delvis sett mig arbeta på samma sätt, samlande på samlare, och liksom i annat samlande har jag velat ha mer, jag har haft svårt att sluta samla material och intervjua nya samlare. En fascinerande sak i dessa möten är också just det mörka rummet. De flesta samlingar är på ett eller annat sätt samlade och begränsade till en yta, ett rum. Jag har andäktigt stigit in i dessa och känt en ödmjuk glädje över att få ta del av en persons personliga konstruktion, som man kan säga är en förlängning av samlarens personlighet samtidigt som det är en privat lekstuga.

Land-Weber (1980) är inne på samma linje som Granö, hon insåg att vara fotograf är att vara en samlare. I kontakt med de samlare hon fotograferade konstaterade hon flera saker som jag också nickar instämmande till; samlare har ett stort intresse för historia, nästan så de lever i det förgångna genom sina samlingar. Inkomst kan påverka vad man samlar på men har inget samband med om man är en samlare eller inte. En samlare använder sin samling för egen tillfredsställelse, inte för att göra pengar på den. Många samlare hon intervjuade berättade att deras samlande började den dag då de plötsligt såg ett objekt som verkligen berörde dem på ett speciellt sätt, de bara måste ha det fast många inte kunde säga varför.

En annan fotograf som har arbetat med samlartema är Juha-Pekka Inkinen (2018). Han har publicerat en inspirerande bok med namnet *Miten tavarat ovat*. Inkinen nämner den

frihet samlaren tar för sig av i sitt hem i förhållande till de inredningstrender som inredningsbloggare, designers och media gör sig till domare över. De hem han fotograferat beskriver han som alternativa utposter som inger en surrealistisk stämning vilket i sin okontrollerade anda bildar mening i en annars så rationell och effektiv värld.

Beskrivningen ovan bekräftar mitt sätt att se på boende och att omge mig med saker i inredningen. När jag som aktiv inredningsbloggare under flera år fotograferade och skrev så var det de inlägg med de enligt mig tråkigaste och mest traditionella bilderna som hylades mest, medan de inlägg där jag presenterade sidor av mitt samlande kommenterades minst. Det här har delvis gjort att jag har velat uttrycka mig ytterligare och utförligare kring mitt samlande, dels för att förklara mig men dels också för att förstå mig mer på mig själv.

ARBETSPROCESS

När det blev aktuellt att välja tema för mitt examensarbete funderade jag på flera olika inriktningar, men det var främst två saker som jag återkom till i mina tankar, och som jag kände en vilja till att fördjupa mig i. Dels min uppväxt i en begränsad kristen miljö och dels min identitet som samlare. Dessa två tankar har gått in i varandra på sitt sätt men jag valde att sätta fokus på mig som samlare, att närma mig de egenskaper och följder som har tillskrivits mig genom mitt samlande. Dels för att det fanns något mer greppbart i samlandet i min nuvarande situation och dels för att jag kände ett behov av att samla ihop samlandet, inringa, omringa och knyta ihop samlarsäcken för att kunna spara den, eventuellt slänga den, och gå vidare.

Jag har alltid tyckt om böcker och att se bilden i ett fysiskt bestående tryck. I ett tidigt skede visste jag att jag ville göra en bok. På så sätt kan man samla mest på ett begränsat område som dessutom är behändigt att bära med sig. Författaren och litteraturkritikern Susan Sontag säger: ”Att samla fotografier är att samla världen. Filmer och tv-program lyser upp väggarna, flimrar förbi och försvinner; men i stillbilden är avbilden också ett objekt, lätt till vikten, billigt att tillverka, enkelt att bära med sig, samla, lagra” Sontag (2001, 13).

Den fysiska bilden är som en paus för mig och genom att samla många pauser i samma box känner jag mig rik, förmögen på andrum, samtidigt som bilden också kan få mig att sluta andas. Trots att till exempel film som medium levererar mängder av bilder är det objektet jag vill åt. Känslan och behovet jag har av att hålla och äga min produkt gjorde valet av boken som slutprodukt ganska enkel. Jag har också tidigare arbetat med att layouta andras böcker där planeringen och formgivningsprocessen av en bok har varit ett stimulerande arbete.

Processen påbörjade jag hösten 2017 och den huvudsakliga materialinsamlingen inleddes våren 2018. Jag ville inkludera både mig själv och mina egna samlingar samt andra porträtterade samlare i boken. På så sätt kände jag att jag kunde ge och få ut mer av hela projektet. Genom att ha min personligt berättande röst som speglar sig genom andra samlare kunde jag undvika alltför kladdigt navelskåderi eftersom jag tror på det nyttiga i att rikta sig utåt, att det är ett sätt att må bra invändigt.

Eftersom jag inte enbart är samlare utan också handlare av gamla föremål till den byggnadsvårds- och livsstilsbutik jag är delägare i har jag haft ett bra nätverk av personer att utgå ifrån när jag har sökt personer att intervjua. Kontakter och meningsfulla diskussioner har uppstått på antikmässor och marknader av olika slag och jag har i många fall senare fått möjligheten att besöka samlarna i deras hem.

”JAG HAR ALLTID TYCKT OM BÖCKER OCH ATT SE BILDEN I ETT FYSISKT BESTÅENDE TRYCK. I ETT TIDIGT SKEDE VISSTE JAG ATT JAG VILLE GÖRA EN BOK. PÅ SA SÄTT KAN MAN SAMLA MEST PÅ ETT BEGRÄNSAT OMRÅDE SOM DESSUTOM ÄR BEHÄNDIGT ATT BÄRA MED SIG.”

Jag har intervjuat femton samlare, fyra handlare och två anonyma samlare. I mötet med samlarna har jag fokuserat på att skapa en personlig kontakt. Jag har försökt bjuda på mig själv och skapa ett förtroende så att den intervjuade förhoppningsvis har kunnat känna en form av samhörighet och därmed också en vilja att dela med sig av sin egen berättelse så uppriktigt som möjligt. Förutom att dela med mig av mina erfarenheter och dröpligheter som samlare i kontakt med de intervjuade har jag också försökt reservera ordentligt med tid när det har varit möjligt. Vissa intervju- och fotograferingstillfällen har räckt upp till sex timmar och andra har jag återkommit till flera gånger. Ibland har jag upplevt att den humoristiska ton och de ibland ofta kraftigt beskrivande ordvalen vi har använt oss av har blivit något stelare och skalats av till en renare form när bandspelaren har satts igång.

Vid besöken hos de porträtterade har jag vid fotograferingarna använt mig av naturljus när det har varit möjligt. När dagsljuset inte har räckt till eller om fotograferingen har skett kvällstid eller i en källare har jag oftast använt mig av antingen handblyxt eller av en portabel studioblyxt. I vissa interiörbilder har jag använt mig av stativ och en lång slutartid.

Att fotografera mina egna samlingar har haft sina utmaningar, främst hanteringen och antalet. Att ta dem från sin plats har också varit att störa systemet. Men att rubba ordningen är också något som jag tror att ger mer, det kan leda till en ny ordning, en ny idé

eller att jag börjar städa. Jag ansåg att det inte var möjligt att forsla alla mina tusentals objekt för fotografering till en studio. Jag behövde tid och ro att sortera och arrangera dem, kunna komplettera och bygga om. För att ha den tillgängligheten till föremålen valde jag hemmets farstuvist som fotograferingsplats. Mina samlingar har till största delen fotograferats på hösten och dagsljuset har varit begränsat, i vissa fall har jag använt mig av kompletterande blytljus. Jag valde att ha ett linnelakan som underlag för mina objekt för att få en struktur och undvika att få ett alltför kliniskt utseende som skulle ha påmint för mycket om reklam- och produktfotografering. Vissa för mig betydelsefulla objekt har jag däremot valt att fotografera på just det viset, plocka ut, frilägga och använda mig av kontrasten och tydligt peka på det utvalda objektet.

Något annat som hände under mina fotograferingar var att den föreställning jag hade i mitt huvud synliggjordes. Jag trodde att jag hade mycket större samlingar. När jag ordnade upp dem på det fyrkantiga underlaget tänkte jag: ”var det här allt”? I min hjärna hade de förökats sig, men inte i verkligheten. Det är mycket som är ”fastsamlat” i huvudet.

SAMMANFATTNING

Jag har haft svårt att hejda mig i materialinsamlingen till mitt bokprojekt. Det har växt. Men jag har också ett tydligt mål, en slutprodukt som kräver att jag arbetar fokuserat så jag kan ge ut boken ”Jag är en samlare, jag vill ha mer!” hösten 2019. Jag har satt upp ett snävt tidsschema i förhållande till mängden material, jag hoppas och tror att det skall hålla om inte något oförutsett händer.

När jag påbörjade projektet tänkte jag att jag skulle lyfta fram det förenande samlare emellan men ganska fort insåg jag också att det fanns olikheter. De gemensamma nämnarna finns men orsakerna till att man samlar och på vilket sätt man samlar varierar mycket. Jag skulle också vilja påstå, efter många intervjuer, att samlandet är en aktivitet som det vilar en sorts känslös mysticism över. Inga samlare är speciellt intresserade av att gräva ner sig i ”varför”, ”vad” är intressantare och det viktiga vet de, det räcker – att samlandet är en rolig och tillfredsställande aktivitet som de inte vill vara utan.

När jag inledde studierna irriterade jag mig på självförsjunkens mörk konst som bara riktar sig inåt och stannar i mörker. Mitt sätt att se har vidgats på flera sätt. Dels har jag insett att man kan behöva göra upp med sina förmörkade fläckar för att alls ta sig utåt och framåt och dels har jag lärt mig att se och tänka längre och inte döma vid första anblick. Med kunskap kommer ödmjukhet och insikt om hur lite jag vet och hur mycket som finns kvar att lära. Jag trodde att det här var början på att ringa in en fläck och knyta ihop en säck. Det började som ett försök att frigöra mig från objektet och röra mig mer mot människorna. Men jag har förstått att det är svårt och inte ens nödvändigt att alla gånger överge

en sida hos sig själv som man inte vet hur man skall hantera. Då kan det vara bättre att konfrontera den och använda den på ett konstruktivt sätt. Jag kommer alltid att dras till objektet och ägandet, det är något starkt inom mig. Det är en viloplats från människorna. De döda tingen ger mig lust till liv och så svänger pendeln av och an, mellan liv och död. Det är spänningen, det är livet.

Jag har inte tidigare uttryckt mig mycket i ord, jag har inte ens läst så mycket. I likhet med många samlare äger jag böcker, men jag läser dem oftast inte. Förutom att jag utvecklat mitt visuella uttryck har jag fått ett större intresse för att kombinera detta med ord. Genom det här projektet har jag också velat återta rätten att uttrycka mig på mitt sätt och inte bara så som det har förväntats av mig. Samtidigt har jag också under processens gång insett att det till stor del är jag själv som har dikterat förväntningarna.

Walter Benjamin säger att författare inte skriver böcker för att de är fattiga, utan för att de är missnöjda med de böcker som finns och som de inte tycker om. Jag är både fattig och missnöjd men rik på möjligheter. Dessa har jag försökt fånga och tänker fortsätta att samla. Mer!

KALLOR

Böcker

Benjamin, W., 1955. *Illuminations*. Frankfurt: Suhrkamp Verlag.

Granö, V., 1997. *Esineiden valtakunta*. Oulu: Kustannus Pohjoinen.

Inkinen, J-P., 2018. *Miten tavarat ovat – The way of things*. Helsinki: Taide.

Land-Weber, E., 1980. *The Passionate Collector*. New York: Simon and Schuster.

Rautio, P., 2008. *Pessi Rautio benar upp Anu Tuominens konst*. I: K. Karvonen & S. Romppanen red. Anu Tuominen.

Sontag, S., 2001. *Om fotografi*. Stockholm: Natur och Kultur.

Artiklar

Morozzi, C., 2011. *There's an intense & perverse identification that occurs between people and their things*. Colors, 2011(79), s. 18–19.

Palm, M., 2002. *Plågsam passion*. Sköna hem, 2002(8), s. 96–101.

Avhandling

Persson, M., 2007. *Mellan människor och ting. En interaktionistisk analys av samlandet*. Thesis for doctoral degree (Ph.D.). Lund University, Department of Sociology. Lund.

FÖLJANDE SIDOR VISAR UTDRAG UR DUMMYN SOM HAR STORLEKEN 215 MM X 275 MM OCH BESTÅR AV 316 SIDOR OCH 330 BILDER.

Att vara samlare handlar om mycket mer än saker! Det är jakt och spänning, kaos och kontroll, njutning och passion, rivalitet och kamrater, kunskap och eskapism, nätverk och handel, terapi och fantasi! Den här boken bjuder på en varierad beskrivning av samlarens maskineri och samlarens beteende. Välkommen att stiga in i en samlarvärld som bjuder på **MER!**

JAG ÄR EN SAMMLARE. JAG VILL HA MER! AJA LUND

presenterade ihop med mina egna samlingar, skulle bli så föroljiga. Jag trodde att det skulle bli en mer saklig text. Men när jag såg på mina saker och började skriva hände det som jag ju egentligen tror att saker åstadkommer, objekten hjälper oss att bli subjektiva. Och det är en fascinerande pendel, hur föremål kan generera självmöte och mänskliga möten – för jag samlar inte bara på döda ting. Jag samlar också på liv och känsla. Jag samlar på människor fulla av liv. Människor som var och en alltid innehåller exklusiva historier. Det är där allting börjar. Plötsligt blir sakerna en bitak.

Talesättet "mycket vill ha mer" syftar på att rika människor inte får nog, utan ständigt vill öka sin inkomst och konsumtion. I min uppväxt har jag lärt mig att inte "samla skatter på jorden" och jag kan också tycka att det inte är helt klädsamt att kräva och vilja ha mer. Jag tillstår att jag är fast i de kickar som sakerna ger mig. Men när jag säger "jag vill ha mer" menar jag verkligen mer. Jag vill förvandla mina kickar till mer än en kort egoistisk njutning vid ett köptillfälle. Jag vill använda det bästa ur något som kan vara tveksamt, rensa det ruttna och plocka fram det nyttigt välsmakande. Jag vill krypa lite längre in, bakom, för att se mer, känna mer, uppleva mer och ge det skadade en ny uppgift. Jag sätter mina saker i arbete, de skapar rumslighet, förvandlar miljöer och människomöten. De blir mer än oansenliga ting, de blir medlare av mening. Att samla och vilja ha mer kan man se som en illustrerande och inspirerande bild på all mänsklig verksamhet, att inte vara nöjd, att göra mer, vilja mer. På så sätt kan man förändra inte bara sig själv utan också göra mer för andra. I varje sats finns en motsats, jag vill ha mer men lika mycket vill jag ge mer!

I varje sats finns en motsats, jag vill ha **MER** men lika mycket vill jag ge **MER!**

Jag tror att det i de flesta människor på ett eller annat sätt finns en större eller mindre tendens till samlande. Om man bläddrar i den här boken tror jag att alla hittar minst en sak att stanna upp inför och titta på, för föremål är alltid kopplade till något mer och varje människa är på något sätt föremålsbunden. Antingen kan bokens bilder ge en motbudande känsla eller en estetiskt njutbar och igenkännande upplevelse. Någon kan få inspiration till att tillvarata, någon annan kanske börjar städa. Jag vill med sakerna skapa mer rörelse än stagnation.

Det här kommer att handla om min resa hittills genom livet som samlare, vilka vägar samlandet har fört mig in på och vilka människor jag har mött. En resa både inåt och utåt, som startade när jag var barn och utvecklades i tonåren då jag blev en aktiv loppsbesökare. Vidare har samlandet följt mig under den tid när jag har gift mig och fått fem barn. Tillsammans med min man har jag flyttat en timrad gård, ett hus fullt av samlad historia där vi har fortsatt att samla och bygga ett omfattande hem. Att komma hem, hem till min borg, till min skog, med åkrarna som hav, är frihet. Och i den friheten uppstår ibland en begränsning, då jag börjar

"Jag sätter mina saker i arbete. De skapar rumslighet, förvandlar miljöer och människomöten. De blir **MER** än oansenliga ting, de blir medlare av mening."

JAG ÄR EN SAMMLARE. JAG VILL HA MER! Hela mitt liv har jag skapat, dokumenterat och samlat på saker. I tanken på mina barndomslandskap återkommer jag till mitt eget sagorike, där varje byggnad har utgjort en ram i mina berättelser. Där varje väg och träd har visat riktning och där alla stenar och stubbar har varit betydelsefulla kuliser. Det enklaste skap har förvandlats till material med oändliga möjligheter, både i fantasin och i praktiken. Intensiva känslor har upprättat i mina påhittade världar tillsammans med mina saker, som har varit allt från upphittade skavor till hemsydda leksaker eller den lurviga anka jag tjuvade till mig i stadens blomsterhandel. Redan från barnsben gjorde mitt skaparbehov mig beroende av saker.

Vi bodde ensligt. I utkanten av vår gårdsplan kunde man skymta några hus vid horisonten. Djur hade vi av olika slag, i olika omgångar. Kor, getter, får, hänor, minkar, kalkoner, sjöbjörnar, katte, vandringsbjörnar. Och en hund, en svart byracker, som överföll mig med ett dovgrovt morrande och högg sig fast i min axel när jag skulle mata den med slaktavfall. Jag var fyra år, och pappa greppade genast geväret och sköt den. Samma sommar flyttade en jämgammal flicka till byn. Hon blev min bästa vän. Vi byggde kojor, rymde och badade, gick in till grannarna och sålde saker, lekte arkeologer och grävde upp skavor ur åkrarna, ristade hjärtan i sten och samlade på bilnummer. Vi kunde sitta i flera timmar och vänta på att få lista några fordon i våra dokument och hittade på förfärliga spionhistorier om förarna och gav oss själva den betydande uppgiften att kunna leverera viktig information till polisen.

En period stannade såväl butiksbil som bankbil och biblioteksbuss på olika ställen i byn, vilket fick en att känna sig speciell. "Här kommer banken och stannar bara för oss". I bygården kunde man gå på porslinsmålningsskolor och varje söndag ordnades det söndagsskola i något hem. Ibland i vårt, med någon av mina tre systrar som lärare. De hade redan flyttat hemifrån när jag växte upp och det var alltid som en fest för mig när de kom hem på besök. Annars var det rätt så tyst. Mamma och pappa fanns alltid någonstans på gården, jag tänkte inte så mycket på var. De

längta efter mer och ger mig ut på jakt. För min samlarsjäl har svårt att finna ro, sitta still, vara nöjd. Jag vill se mer, uppleva mer och det är också något som mitt samlande har gett mig.

När jag och min butikskompanjon bokade sex kubikmeter långträdare och reste till Östeuropa visste vi inte vad som väntade. Många varnade oss för ett och annat men vi fick kakor stoppade i fickorna, vi välkomnades in i ett orört föräldrahem och fick dela fina minnen. Vi fick bärhjälp och blev erbjudna billig tandläkarvård. Vi fick dela de varmaste ögonblick tillsammans med en far och hans utvecklingshämmande son som fick en tavelram av oss. Rämman blev en förenande länk, ett talande språk, för prata kunde vi inte men vi kunde så mycket mer.

"Tillsammans med min man har jag flyttat en timrad gård, ett hus fullt av samlad historia där vi har fortsatt att samla och bygga ett omfattande hem. Att komma hem, hem till min borg, till min skog, med åkrarna som hav, är frihet. Och i den friheten uppstår ibland en begränsning, då jag börjar längta efter **MER** och ger mig ut på jakt."

Att jag skulle få besöka ett hem mitt i floden Seine hade jag inte trott eller att jag bakom två garageörrar i en gränd i Barcelona skulle hitta en fantastisk designbutik. Att hitta likadana koppar i Kauhava och Umeå till min samling var otippat roligt liksom att träffa finländare på Antikmässan i Stockholm. Inte hade jag kunnat se mig samtalande med sju finskspråkiga samlare samtidigt i en campingstuga på skrotmarknaden. Jag som pratar lågstadiesfinska pratade plötsligt sakligt finska. Och alla de intima samtal som har uppstått i de mest oväntade situationer har jag omsorgsfullt samlat i fina guldaskar. Att jag skulle hitta en nästan fyrtio år äldre själsträde i grannbyn med identisk saksmak, hur är det ens möjligt?

Oavsett var i landet eller världen jag har rört mig har det varit sållsamt roligt att hitta likasinnade och få känna "här är en till som jag". Och fast du som läsare kanske inte räknar dig som samlare och känner igen dig så auktionerar jag ut en stor dos färgspråkande kreativitet, hälsosam för all mänsklighet! Välkommen att ta del av en varierad beskrivning av samlarens konst och samlarens beteende, som inte väjer för det obehäva men där vi alla bjuder på mer!

Aja Lund

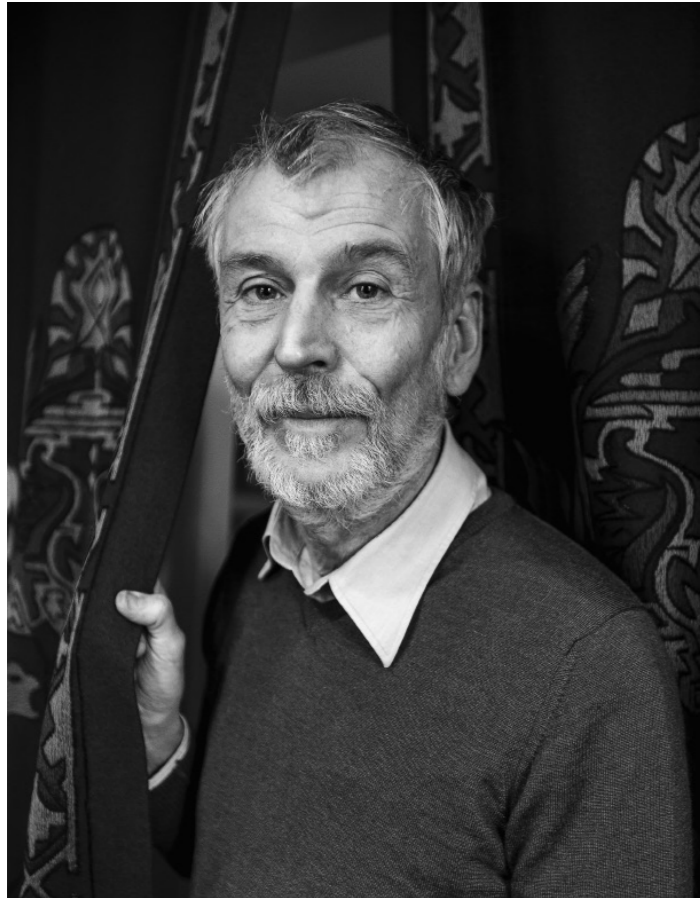
RÖDA HUND

Jag tänker att mina saker på något sätt har en uppgift lik ett husdjurs. De finns troget till hands och är formbara efter mina behov och sinnestämningar. Med mina saker har jag en tyst ömsesidig kommunikation. Genom dem kan jag sortera och kontrollera tillvaron, jag formar en fiktiv fantasivärld där vad som helst kan hända.

Jag kan höra mig själv och andra samlare säga, "det här är så sjukt", syftande på de olika verksamheter man på ett eller annat sätt sysselsätter sig med i relation till sitt samlande. Det är klart att många samlarsysslor kan ifrågasättas men varje pulshöjande aktivitet som ger glädje och inte skadar någon annan ser jag mer som friskvård än sjukdom. Passionerat rödbefläckad samlar jag trofast vidare, lika mycket av inre tvång som av vilja. Beroendekopplad som jag är.

”Det är en lisa för själen att brodera varje dag. Den lilla mattan till dockskåpet har 140 000 stygn. Jag måste sitta ute på sommaren för att se och arbeta med de små stygnen. Det är en dåres verk.”

PER LUNDBERG

Ganska pinsamt alltså. Och jag ser det själv, hur människor nästan måste snuva ihjäl sig för att de skall ha den där manicken framför ögonen hela tiden. Jag förstår det inte, jag förstår verkligen inte att man måste ha hela sitt liv på sociala medier. Min sambo säger att det är bra, att man kan hålla kontakt med människor. Men det är ju så i livet att folk kommer och går, det går ändå inte att ha alla kvar i sin sfär.

Så är det också med Pers saker, de kommer och går. Han tycker om att pyssla på i hemmet, ställa undan det han är trött på, ta fram något annat och arrangera om. Jag njuter verkligen av upplevelsen att gå runt och titta på alla hans föremål. De är oerhört många, ordnade i en skön harmoni. Jag stannar upp vid det lilla dockskåpet där han förvarar de detaljer som är på väg till det stora dockskåpet som är under uppbyggnad. Alla möbler bygger han själv och jag blir alldeles till mig av att höra att han också har broderat den fantastiska lilla mattan!

– Jag broderar jämt, varje dag, jag har redan broderat lite nu på förmiddagen. Det är en lisa för själen att brodera. Jag är inne i en gärdsvärld just nu och är uppe i ungefär trettio gårdar som jag har broderat de senaste tre åren. Den lilla mattan till dockskåpet har 140 000 stygn. Jag har inte räknat hur många stygn den stora salongsmattan som jag håller på med har. Mönstret gör jag själv på rutat papper, miltblomman har jag ritat av från ett bokmärke. Jag måste sitta ute på sommaren för att se och arbeta med de små stygnen. Det är en dåres verk.

”Jag kom med en yxa för att försöka hugga ut det jag ville ha, det var spännande.”

Redan som 18-åring började Per arbeta på Umeådalens mentalsjukhus och har förutom en fyraårsperiod som rammakare arbetat som sjukvårdsbiträde i hela sitt liv. Han jobbar med demenssjuka som har stora svårigheter och broderandet är en bra kontrast till arbetet som kan vara ganska mentalt tröttsamt.

– De senaste sex åren har jag bara förvärsarbetat natt eftersom jag blev trött på att jobba dagtid då vi har en kultur där det skall vara väldigt mycket möten och grupper. Patienterna är i stort sett lika år ut och är in, de kräver samma vård, samma omtanke och upp-

muntran. Arbetet är sig likt hur många grupper man än har, och hur många kursor man än går. Det är klart att det är bättre diagnoser idag när patienterna får bättre mediciner, men själva symptomen är desamma. Arbetet har också blivit tyngre när jag har börjat vårda människor jag känner. Det är svårt. Men det måste gå det också, på något vis.

Förutom att Per har handlag med människor har han det också med material och saker. Han har tillverkat två kristalkronor av samlade prismsor som han har knutit ihop med trasiga lampdelar. Jag tänker på det oerhörda tålmod han måste ha, det är inte vem som helst som skulle knäpa ihop alla länkar, krokare och stygn på det vis som Per gör. Han låter saker ta tid men han får också resultat. Nu lyser kronorna vackert upp takmålningarna i den ståtliga salen.

– Jag ser möjligheter i skräp, det som folk kastar bort nappar jag på. Jag hittade en gång en gammal ovanlig vaxdocka på loppis, jag fick den gratis eftersom den inte gick att sälja då den hade spruckit. Jag satt med den framför järnspisen en stund och då smälte ju sprickorna ihop.

Som barn bodde Per i ett stort hus tillsammans med sina föräldrar, de hade ett litet jordbruk och han var yngst av de fem barnen. Hans mamma var mycket sjuk under hans barndom, men han upplevde den ändå som fantastisk. Han fick fritid skrota på, men de hade väldigt lite saker, det var mest sådant som föräldrarna hade ärvt. Han tror att hans samlade härrör sig därifrån. Han minns också sin mamma vara väldigt rationell.

– När jag var hos mammas faster som hade en stor våning där rummen gick i fil tyckte jag att det var så fint där. Mamma tyckte det var hemskt. Det är så mycket möbler, dammig och tunga draperier, sa hon.

Per började tidigt samla på sig konstiga saker som han fyllde sin lekstuga med. Det kunde vara udda kaffefat som han sorterade och räknade, och vars fina mönster han brukade titta på. Per minns också rotandet på soptipparna och i majbrasaorna, samt de auktioner han och familjen brukade besöka. Som 6-åring gjorde han sitt första auktionsinköp.

VAGEN TILL EN SAMLARE kan vara roligt krokig. Pers bror hade murat en skorsten åt min vän och jag fick höra av henne att Per antagligen är en samlare, att han bor i ett speciellt hus fullt med spännande saker. Jag blev nyfiken på att träffa honom och efter en del samtal och efterforskning lyckades jag hitta ett telefonnummer. Efter ytterligare några samtal hittade vi en dag att träffas på. Jag tog båten över Bottenviken och körde på frostig mark ut till landsbygden och kom fram till Pers vackra sekelskifteshus. På Lucia dagen steg jag in i det stämmingsfulla hemmet med kokkaffe på Högforsspisen och Per som med vacker körstämma nynnade på Luciasången.

För tio år sedan köpte Per gården där han bor tillsammans med sin sambo Jennie och katten Barnet. Platsen var igenväxt, huset syntes inte från vägen och det hade varit inbrott flera gånger. På kartan över gårdsplanen fanns ett uthus som han slutligen också hittade i verkligheten. På gården fanns också flera vackra uthus fullproppade med saker. De har fallit många träd och avstamt som ved, den sista julgranen högs förra året. Under vårt samtal meddelar sambon Jennie per textmeddelande att hon har hittat en person som kan fixa årets julgran och Per är lättad över att enkelt kunna skriva "hurra" på mobiltelefonen, för han är inte den person som är förtjust i

modern teknik. Och det förstår jag, vad behöver han den till, när han har skapat en så fin värld att bo i! – Nutidsmänniskan har så många krav på sig själva, både mentalt, jobbmässigt och fysiskt, det blir en perfektionssjukt. Jag vill inte vara med, jag tycker det verkar jättetråkigt, jag pysslar helst på med mig och mitt. Jag tycker att det finns en ofrid som blir värre och värre och att vi går mot en tid som jag inte vet hur jag skall förhålla mig till. Jag känner folk som arbetar på akuten, de har berättat om feljerna när folk kan inte släppa telefonen för två sekunder. De går in i saker, stiger ut i trafiken, slår skallen i lyktstolpar, faller utför trappor och de skäms förstås lite när de berättar det.

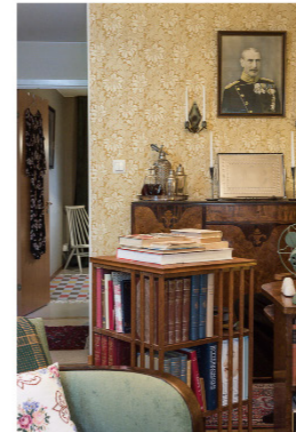
"Vi träffades på Tinder."

MALIN STARA och LINUS RATHLEFF-NIELSEN

fektionist och vet vad som krävs för att få en viss nivå på hantverket. Även om jag hittar ett objekt jättebilligt på loppis kan jag notera och uppskatta den tid som lagts ned på att tillverka det. Estetiken har också alltid varit viktig för mig. Jag tycker speciellt om art deco. Och så tycker jag om saker som doftar vindsförråd, att jag förnimmar att något är gammalt. LINUS: Det är något också jag går igång på! Jag är enda barnet och bodde mycket hos mina morföräldrar när jag var liten. Deras hus var antagligen mögelskadat. Allt vad man tog med sig dit luktade mögel då man kom hem. Jag tyckte att den söta, fuktiga källardofen luktade så fantastiskt gott. Min mamma tyckte däremot att det luktade hiskeligt. Vi hade ett gammalt lantställe, ett sekelskifteshus i Dalarna, det hade också en speciell lukt. Jag har en

"Mycket är det ägandet i sig som jag tycker om."

liten ask med en nyckel till ett fickur, när jag öppnar den asken luktar det fortfarande som det gjorde där. Jag öppnar den så sällan som möjligt, så att lukten inte skall försvinna.

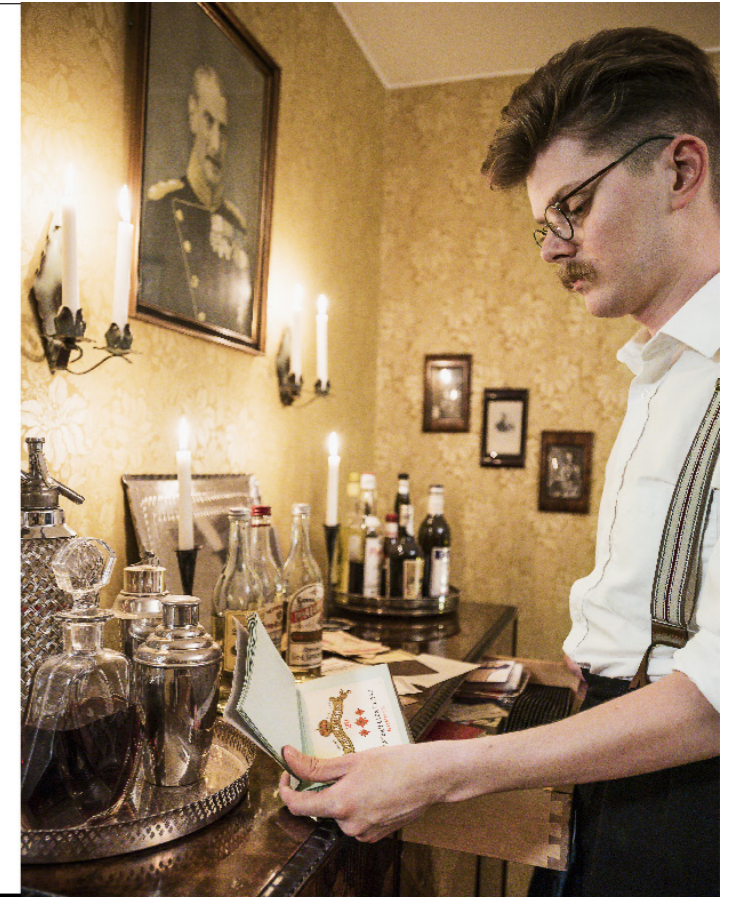
AJA: Vad är du ute efter, när du återskapar minnen från din barndom?

LINUS: Jag älskade att sitta och hålla på med min morfars många grejer och papper i hans hemmakontor. Det är säkert det jag försöker återskapa i min egen hörna här i lägenheten. Det handlar på något sätt om att leka. Jag leker kontor eller jag leker min morfar. På lantstället fanns det många olika hus. I ett av dem lekte jag ena dagen postkontor och andra dagen var det bank, min familj fick komma in och vara kunder.

AJA: Har du ett nära förhållande till din morfar?

LINUS: Ja, vi har en väldigt nära kontakt, jag skulle nästan vilja kalla mina morföräldrar för mina föräldrar. Min mamma och pappa separerade innan jag föddes. Morföräldrarna har tyckt om att prata om sig själva och sin historia och jag har alltid tyckt om att lyssna.

MALIN: Kanske samlandet är att försöka göra deras berättelser mer konkreta. Om du hittar någon sak från den tiden så återskapar den minnena och stärker berättelserna.

PÅ EN MASSA I STOCKHOLM BLAND DE VÄCKRÄSTE VINTAGEKLÄDERNA träffade jag Malin. Förtjusande klädd och med livjuv uppsyn sa hon att hon känner igen mig. Det visade sig att hon är från mina hemtrakter och plötsligt kunde vi frissande prata vår dialekt i en miljö där det kändes ovant. Några år senare träffade jag Malin tillsammans med hennes partner Linus, som köpte en tom spritflaska av mig. Jag frågade dem om de ser sig som samlare. Skratret och blickarna de gav varandra var svar nog.

Några månader senare besöker jag dem i deras lägenhet i Upplands Väsby. Att stiga in i Malins och Linus hem är som att förflyttas till en svunnen tid. Varje detalj är noga utvald och deras klädstil kompletterar hemmets karaktär.

AJA: Så roligt att vara här, berätta vilka ni är!

MALIN: Jag är en kostymör som lever för vackra ting. Jag är också en av de finlandsvenskar som har flytt till Sverige för studier. Jag har studerat scenkostym och historiska dräkter på tillskärskademin i Göteborg. I somras fick jag arbeta på sommaroperan i Vadstena. Jag hade aldrig sett en opera så det var väldigt givande att få vara en del av den processen, att se något växa fram, och att någon faktiskt använde det jag tillvecklade. För tillfället jobbar jag på Uppsala stadsteaters syateljé.

LINUS: Linus Rathleff-Nielsen. Jag är född i Rotebro, där har jag bott hela mitt liv, fram till för sex år sedan. Jag jobbar som bartender men har studerat filmvetenskap och arkivvetenskap. Jag har också läst en introduktionskurs i koreansk kultur och politik.

AJA: Varför är du intresserad av det?

LINUS: Jag tänker att det är många som har en Japan-period, precis som det är många som har en dinosaurie-period eller jag-vill-bli-polis-när-jag-blir-stor-period, men varför jag blev intresserad av Asien är svårt att svara på.

AJA: Har du en Asien-period i ditt liv nu?

MALIN: Den har hållit på väldigt länge.

LINUS: Jo, sedan femtonårsåldern, då jag började lyssna på en japansk sångare. Det var inte modern Japan-pop utan snarare japansk rockabilly från 50-60-talet. Jag hade inte alls lyssnat på musik innan, det är kanske konstigt för en femtonåring, men där tog det fart. Jag började lyssna på mycket annat också, till exempel Elvis och jazz, som jag tycker väldigt mycket om nu.

AJA: Har vissa objekt du samlar på japansk koppling?

LINUS: Jo, alla mina intressen går på något sätt ihop i samlandet. Om jag hittar en gammal tändsticksask med något japanskt på, så måste jag ha den. Jag har alltid samlat på någonting, ända sedan jag var barn. Jag hade väldigt skiftande intressen som kunde hålla i sig i korta perioder. På den tiden handlade det om klassiska poikintressen; dinosaurier, rymden och sådant. Jag kunde samla på mig massa grejer, böcker, filmer och leksaker. Sen dog intresset ut, och då ville jag få bort allt för att göra plats för nästa samlarobjekt.

AJA: Varför har du fastnat vid de här kategorierna? Har det med sakernas historia att göra, eller är det något annat?

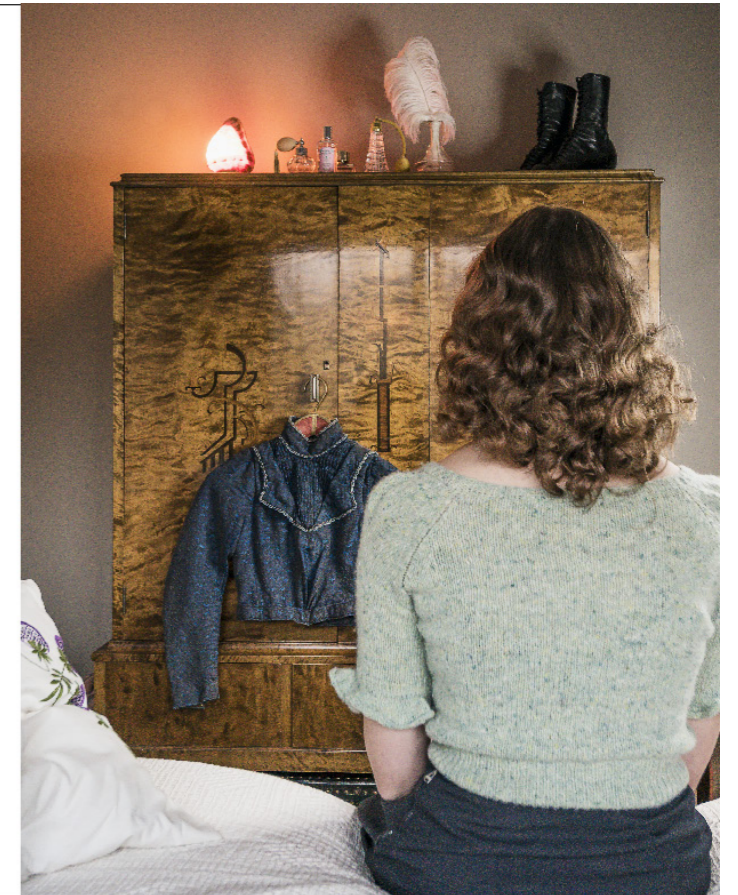
LINUS: Det är en jätteintressant fråga. Jag är väldigt intresserad av att kategorisera och arkivera, och har därför alltid fastnat för grejer som är tacksamma att systematisera och skriva upp. Jag vill kunna ha kontroll över sakerna. Jag har alltid fört anteckningar och samlar också på gamla antecknings- och kvittböcker.

AJA: Vad mer samlar du på?

LINUS: Tobakkiana och kruviana; tändrickssakar, cigarrlådor, pipor, spiritistketter och spritflaskor, speciellt från spritcentralen. När jag hittar gamla etiketter sätter jag dem på flaskorna och fyller dem med dagens motsvarighet, för att skapa någon slags autenticitet. Jag har också samlat på kameror, och samlar på radioapparater och böcker. Många av böckerna bara ligger och är vackra att bläddra i. Jag ämnar ta mig an dem någon gång för att bli mer bildad inom något visst område. Mycket är det ägandet i sig som jag tycker om. På ett sätt äger jag sakerna för att kunna visa upp dem. När folk frågar om jag har läst vissa av böckerna jag äger, och jag säger nej, då skäms jag lite.

"Jag tycker om saker som doftar vindsförråd, att jag förnimmar att något är gammalt."

JAKTEN

En samlare har ett utvecklat öga.
På snabba minuter, kan samlarögat
systematiskt avskota en stor yta
fullbelagd av all sorts bråte och
skräpade ting för att i ett högre
nedre lägen på ett bord, under ett
bord, se tre centimeter av en sakrad
bit till en samling.

Ravlystet tittar jag i skåpen och
redmärker vissa objekt som mina
Bara mina.

Mitt. Ingen annan får hinna före.

Tillslaget.

Min äga.

Slakten. Fozsla, packa och bära till
varje blodigt pris.

Tillredningen. Inympandet.

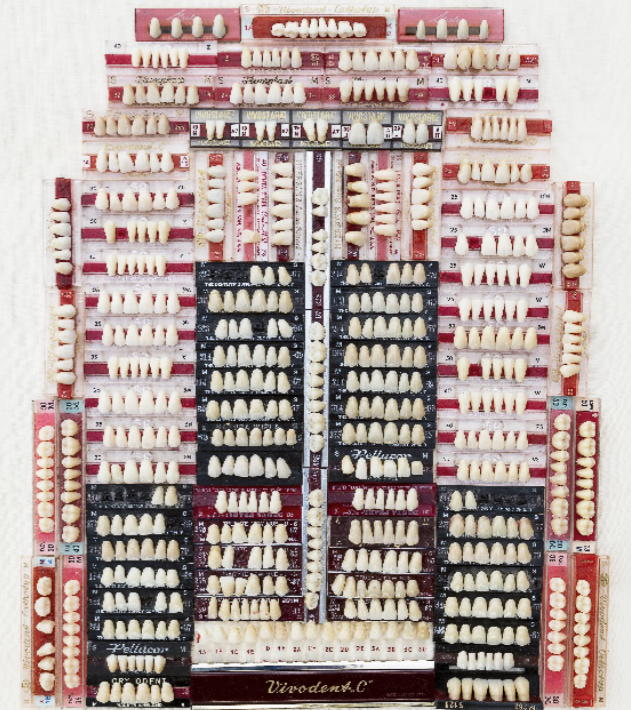
Njutrningen.

Och sen kommer hungen krypande igen.

TANDANDE

Chansen att komma in på ett mer
utforskat område än väderleken är
större om man har löständer på
fönsterbrädan istället för en pelargon.
(Vi har förstas både och, mer är mer.)

*”Samlandet
stimulerar
min hjärna.”*

KERSTI FROMM

*”Föremål väcker minnen och för att behålla minnet
måste du ha någonting att fästa minnet vid.”*

HON HADE EN SÄRSKILD OCH STOLT HALLNING när hon steg in i min butik. Och hon utmärkte sig på flera vis. Dels med sin eleganta, praktiska och uppenbart genomtänkta klädsel men också genom sitt sätt att vara, hur hon ställde tänkbara frågor och såg föremålen. Jag noterade att hon såg med min blick. Jag tänkte att hon inte kan vara härifrån trakten men så sa hon att jag kan komma och hälsa på någon gång, att hon bor i grannbyn.

En söndag eftermiddag i juli körde jag ut till hennes hus. Det var inbäddat i en prunkande trädgård, full av trånga gångar. Jag valde en av stigarna och befann mig mitt i allt på bakgården. Plötsligt, iklädd endast underkläder, stack hon upp huvudet ur en buske. Vi inledde ett intensivt samtal som varade utan paus i fem timmar. Det var en märklig samklang. Det var som att stiga rakt in i en pjäs och spela en roll, som samtidigt tillhörde mig själv och var alltigenom äkta.

Vårt umgänge har fortsatt. Vi har gått på loppisar, rest tillsammans, lekt och fotograferat. Vi har utmanat varandra i djuplodande tankar och vältrat oss i människans egenheter. Hon har upplevt många tuffa saker i livet men hon har också utvecklets till en självständig, uppmanande, hårt arbetande och inspirerande människa.

Så som vi har gjort många gånger, sätter jag mig ner i soffan för att prata med Kersti i hennes ombonade bibliotek.

BERÄTTA KÖRT OM DIG SJÄLV OCH DITT LIV!

Jag växte upp utan syskon i Jakobstad tillsammans med min pappa. När jag var tjugo år flyttade jag till Stockholm och fick arbeta på Danderyds sjukhus. Min uppgift var att hålla liv i åtta prematurer i kuvös vilket var ett alldeles för stort ansvar i den åldern. Samtidigt blev kontrasten att se alla aborterade foster också för stor. Jag sökte mig vidare och blev föreståndare på den tidens barnstuga. När jag närmade mig fyrtio tänkte jag att jag måste göra någonting annat också och började studera på nytt, drama, pedagogik och etnologi. Sedan arbetade jag på Nordiska Museet. Där blev det konkret hur alla prylar har en historia. Hur små de än är, har någon hittat på den, någon har tillverkat dem, föremålen har haft och har sin tydliga funktion. Historia, forskning, filosofi och konst intresserar mig, samt att resa och lära mig nytt.

HUR SER DIN VARDAG UT?

Nu har jag varit pensionär i över tjugo år. Arbetslivs-
ron tyckte jag inte var något vidare men nu har jag all
tid för mig själv, det är absolut den bästa tiden i livet.
Jag har det bästa av två världar, sommarstället här i
Forsby samt lägenheten i Stockholm.

JUST NU SITTER VI I DITT SOMMARHUS.

**OMGIVNA AV ALLA DINA FINA FÖREMÅL.
SER DU DIG SJÄLV SOM EN SAMLARE?**

Jag har tänkt på att jag är en väldigt omedveten sam-
lare. Men jag skall berätta vad som hände i morse.
Jag sökte efter en tröja som jag tänkte att jag skulle
ha på mig när du kommer. Och då märkte jag att jag
har säkert tjugo stycken ylletrojor som ligger lite här
och där. Då började jag förstå; jaha, jag är en samlare
på ylletrojor också. Här på sommarstället är det väl-
digt kallt, ibland nästan bara femton grader, så det jag
behöver här, det är ylle. Så fort jag ser en fin ylletroja
på loppis, ofta hemstickad, då känner jag att jag behö-
ver den. Och nu har jag minst tjugo. De har kommit
till väldigt omedvetet men har tydligen blivit till sam-
larobjekt. Jag tror att alla människor mer eller mindre
har det omedvetna samlandet inom sig. Till slut så
har man fem stycken av något och så är det kanske en
samling.

Det viktigaste för mig är att se till att jag får ett
sådant hem som jag trivs i. För att få ett bra hem
så måste man ha ordning på sitt hem. Nu skulle jag
behöva ett stort skåp för alla mina ylletrojor, så att
jag kunde ha dem fint på rad. Jag vill se var alla ligger.

HAVER KADAVER

Jag fångade en superfin mus. Vi har inte haft möss inomhus på flera år men i natt såg sonen en. Jag laddade en fälla och den fastnade. Jag skulle vilja spara den. Men jag har inte riktigt lust att börja slakta och stoppa upp den nu. Jag har så mycket annat att göra. Kanske en annan gång. Det finns fler möss.

Jag såg en gång en uppstoppad mus på loppis som jag övervägde att köpa men så tänkte jag att man kan göra en egen och så lät jag den bo kvar på hyllan. Jag tror att jag tycker speciellt mycket om möss för att pappa gav mig en liten mus i porslin när han och mamma kom hem från Lappland. När de åkte iväg i vintermörkret med Saaben grät jag och skämdes över mina tårar. Jag var tio år, mina systrar var hemma med mig. Det var första gången som mamma och pappa inte var det.

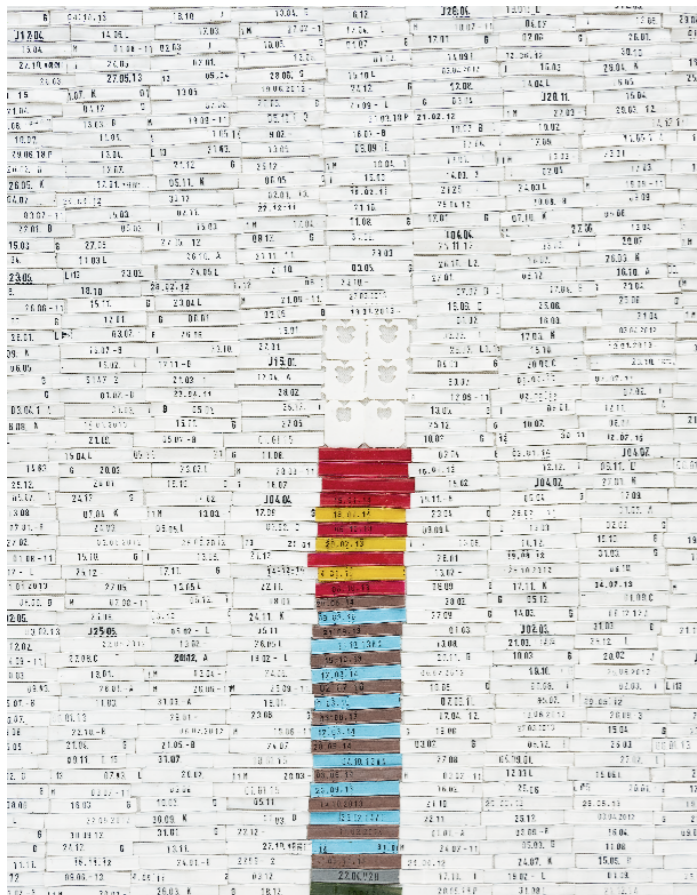

BLICKEN

Jag har en stark attraktion till döda ting. I "död" finns en laddning och en fråga finns det då levande ting?
 Jag tänker att samla in väcker det döda objektet till fiktivt genom att betrakta det. En kommunikation startas som övergår i en relation.

En förhållande kan förstås se ut på många olika sätt beroende på ögonblicket.

TILLKLÄMD

När jag har tusen ting på gång i mitt huvud och lika många fysiska projekt där allt grovt ihop sig är det befriande att klämma åt strypa och kontrollera ett begränsat område. Jag tänker på det fördelaktiga i att sitta och smaka mina saker i en ruta istället för att försöka kontrollera människoliv.

MELLAN FYRA SAMLARÖGON

- Vi måste prata om vilka känslor föremål kan väcka. Vad som händer i det första lyckliga mötet med ett föremål, när man ser det. När det bara är där, står där.
- Och man börjar darra.
- Det där skall jag ha, det där skall jag ha! I vissa situationer kan man inte visa sin entusiasm. Man måste vara lite sval fast man egentligen kokar inombords av åtra.
- Det kan jag känna igen mig i, absolut.
- Sen kan pengar vara ett hinder och andra intrasseler. Om man till exempel är på en auktion. Men det skolgaste är om man bara snubblar över något, plötdigt är DET framför en.
- Och så är det billigt.
- Ja, så är det billigt!
- Om jag vill ha något så jag nästan börjar darra så kan jag ibland tänka "heppas att det är riktigt dyrt" eller "heppas någon annan köper det fort" så jag slipper att tänka på det. Jag måste ha en plan så jag inte faller direkt i fällan.
- Med tiden utvecklar man olika sätt att förhålla sig till anskaffandet. Vi har så fullt med saker hemma, jag säger åt mig själv att jag inte behöver någonting mer.
- Vi behöver ju ingenting, det här är bara lyx det vi häller på med, lyx!
- Jag brukar göra så att jag måste lämna föremålet. Gå, lämna, och se om upphetsningen kvarstår. Om den är kvar länge och jag inte kan glömma föremålet, då ger jag mig tillåtelse att gå och rädda det.
- I samma situation kan jag tänka "heppas att någon annan har köpt det", då är det räddat av någon och jag slipper betala. Man slipper föremålet när man inte får det.
- Man slipper sitt ansvar.
- Men om det är kvar, suck, då är det bara att ta det, betala och gå Försäkravärdet.
- Det är det lyckliga mötet, när det ännu inte är mitt, sen har vi försäkravärdet, ägandet, ägarakten, när saken är min. Saken är under, min kontroll. Nu kontrollerar jag det här föremålet.
- Det är mitt.

BRINNA

Jag kan handla på nätet, eggas, klicka
en vas till en varukorg och slockna.

Då går jag miste om ögon som söker ögon
och chans till förhandling.

Då går jag miste om hud mot keramik
och samtal.

Då går jag miste om smutsiga händer som
virar gammalt tidningspapper runt objektet.

Stycken som håller vecken varm.

Antikmarknaderna. Loppisarna.
Skrotmarknaderna.

Fyrverkerifält av människor och saker.

Jag blossar, brinner och vinner.

De rätta pusselbitarna.

Förbindelserna.

Det plötsliga.

"Jag är en orädd aktivist och jufist som äger ett bönehus."

IDA ASPLUND

när man gör arbetet själv har man kontroll över varje steg och kan se till att det blir bra gjort. Jag tror inte att vi skulle ha vågat bygga badrummen själva i Umeå om vi inte hade testat här först.

Med huset följde också en loftbod. Det var meningen att den skulle skänkas till hembygdsgården men när Ida och Mikael övertog stället fick den bevaras på sin ursprungliga plats. De har arbetat mycket för att räta upp byggnaden och nu pryder den tillsammans med de övriga husen sin miljö. Bredvid bostadshuset finns också en liten bod som från början har varit toppen av en väderkvarn. Den har de nu inrett som gäststuga. Känslan av Bullerbyn infinner sig när man vandrar runt mellan byggnaderna, och de har ju faktiskt två Bullerbyar, både en svensk och finländsk variant.

– Att bo på två ställen har jag gjort hela min uppväxt så det är ganska naturligt för mig. Vi är extremt flitiga bätresenärer. Men min identitet är finländsk-svensk, jag känner mig väldigt lite svensk. Jag trivs i Sverige på många sätt men jag upplever samtidigt ett främlingskap gentemot Sverige fast jag är uppväxt där. Jag känner mig mer hemma värderingsmässigt i Finland. Mitt främsta engagemang, förutom gamla hus, är språkvetenskapliga frågor som har engagerat mig sedan tiugoårsåldern. Jag håller på med en massa aktivism. Jag tycker att det är viktigt att jobba för en medborgarrörelse och jag sysslar mycket med opinionsbildande arbete bland annat genom att delta i debatter, både genom artiklar och andra medier.

Ida har inspirerats av uppväxten i Umeå på 1990-talet. På den tiden var Straight Edge, veganism och djurrättsrörelsen starkt synliga i samhället. Redan som fjortonåring var hon med om att blockera E4:an på den bilfria dagen. Hennes mamma hörde henne bli intervjuad på radion och undrade: "vad händer, håller det på att gå utför med min dotter?"

– Jag var aldrig med på våldsheter men det var en stark "do it yourself-kultur". Jag blev vegetarian och tyckte det var härligt att diskutera samhällsfrågor och också göra någonting åt dem. Jag har tagit med mig mina erfarenheter därifrån och tillämpar dem i olika sammanhang i Finland. Det sticker ut lite grann för folk är inte riktigt vana med den kulturen här. Människorna är mycket mer ångsliga, det är otroligt vad vissa

Att vara samlare handlar
om mycket mer än saker!
Det är jakt och spänning, kaos och
kontroll, njutning och passion, rivaler
och kamrater, kunskap och eskapism,
nätverk och handel, terapi och fantasi!
Den här boken bjuder på en varierad
beskrivning av samlandets maskineri och
samlarens beteende. Välkommen att stiga
in i en samlarvärld som bjuder på **MER!**